

PŘEHLED RUMUNSKÉ GRAMATIKY

www.jazykovy-koutek.cz

Rumunština (limba română) je jazyk 24 milionů lidí v Rumunsku a Moldávii a kolem 4 milionů Rumunů žijících v zahraničí, ať už v tradičních komunitách v Bulharsku, na Ukrajině, v Srbsku a v Maďarsku, nebo v nově usazených komunitách vzniklých díky novodobé ekonomické migraci ve Španělsku, Itálii, Portugalsku, Francii, Spojených státech, Kanadě, Austrálii. V současné době je široké veřejnosti znám především problém masivní migrace Rumunů a rumunských Romů do Itálie. Rumunština je také jedním z oficiálních jazyků srbské provincie Vojvodina. Je také jedním z mnoha jazyků státu Izrael, uvádí se až pětiprocentní rumunsky hovořící menšina. V Rumunsku studovalo v osmdesátých letech v rámci mezivládních dohod kolem půl milionu Arabů ze středního východu.

Rumunština je východorománský jazyk s četnými balkánskými prvky. Území původně obývané Dáky obsadili roku 106 Římané a později ve třetím století Gótové. A rumunština je tudíž prvním románským jazykem, který se oddělil od latiny, a vzhledem tomu, že s ní brzy ztrácí kontakt, zachovává řadu archaismů a mezi románskými jazyky patří k tzv. aree laterali. Dodnes se vede debata o tom, kdo jsou vlastně skuteční předkové Rumunů, zda obyvatelstvo, které opustilo obsazené území a usadilo se na jih od Dunaje, nebo obyvatelstvo, které zůstalo na původním dáckém území.

Z protorumunštiny se postupně vydělili čtyři základní dialekty: dákorumunština, arumunština, meglenorumunština a istrorumunština. O procesu vydělení se vedou spory. Na území Rumunska se mluví dákorumunským dialektem, který se dále dělí do množství subdialektů, případně dialektů podle toho, jakou terminologii přijmeme. V rumunštině se dialekt označuje slovem graiul a rozlišujeme následující: graiul muntenesc (Valašsko a Dobruža), graiul moldovenesc (Moldávie), graiul maramureșean (Maramureš), graiul ardelean (Transylvánie), graiul bănățean (Banát), graiul oltenesc (Oltenia a Timok).

1. Rumunská gramatika

1.1. Fonetika

1.1.1. Přízvuk

Přízvuk je velmi nestálý, může se vyskytovat na první, druhé, třetí, i poslední slabice. Rumuni přízvuk neoznačují a bez znalosti výslovnosti jej nelze nijak odvodit. Přízvuk se může posouvat u slova v rámci flexe (rádio- radiouri)

1.1.2. Samohlásky

Hlásky /a, e, i, o, u/ se kvalitativně vyslovují velmi podobně jako v češtině, s následujícími odchylkami. Hlásky /e/ se na začátku některých slov vyslovuje jako /je/, například eu (já), eram (byl jsem),... Hlásky /i/ se na konci slova vyslovuje velmi slabě, někde úplně zaniká, a to především u 2. osoby množného čísla a plurálu, například aveți (máte), bani (peníze).

Ve starší literatuře nacházíme dvě písmena abecedy â a î , která se vyslovují úplně stejně, a to jako velmi tvrdé, až hrdelní /ə/. Reforma z roku 1954 sjednotila psaní písmenem î , nicméně další reforma z roku 1965 rozhodla, že slovo Româ nia a všechna slova od něj odvozená se budou psát s â . Zvláště starší mluvčí dosud velmi v pravopise kolísají .

Hlásky /ă/ zní jako temné e, často se blíží krátkému německému /ö/. U mnoha Rumunů se však také velmi podobá hlásce ə. Rozdíl mezi /â , î , ă/ je třeba odposlouchat od rodilého Rumuna.

Dvojhlasčky /ea, oa/ se vyslovují jako jedna slabika, přízvuk nese spíš druhá hláska, oba diftongy se ve srovnání s češtinou vyslovují velmi otevřeně.

Dvě velmi důležitá hláskoslovná pravidla týkající se těchto diftongů jsou: 1) přízvučné /o/ se rozšiřuje na /oa/ před koncovými samohláskami /a, ă, e/, například frumoș, frumoasă, frumoasa, frumoase, frumoși (krásný, krásná, krásná-urč., krásné, krásní) nebo noapte (noc), nopți (noci). 2) přízvučné /e/ se rozšiřuje na /ea/ před koncovými samohláskami /a, ă/, například negru, neagră, neagra, negri, negre (černý, černá, černá-urč., černí, černé). Ani jedno z obou pravidel neplatí pro neologismy.

1.1.3. Souhlásky

Tyto souhlásky nepůsobí českým mluvčím větší problémy: /b, d, f, l, m, n, p, r, s, t, v/. Výslovnost a pravopis písmen /c/ a /g/ skýtá obdobné obtíže jako v jiných románských jazycích, tj. před /e, i/ čteme jako /č/, respektive /dž/, v jiných kombinacích čteme jako /k, g/. /H/ čteme v závislosti na pozici, ale také regionu jako /h/ nebo /ch/. /J/ čteme jako /dž/, /ș/ jako /š/, /ț/ jako /c/.

1.2. Morfologie

Rumunština je velmi flektivní jazyk, který dává výrazně přednost syntetickým tvarům před analytickými.

1.2.1. Podstatné jméno

Rumunské podstatné jméno má kategorie rodu, čísla, pádu a určení. Mužský a ženský rod často identifikujeme podle typických zakončení (ženský rod –ă, -e; mužská rod – souhláska). Střední rod je v rumunštině typicky na pomezí mužského a ženského rodu, v singuláru se chová spíš jako rod mužský, v plurálu jako rod ženský. Množné číslo se tvoří poměrně snadno, v mužském rodě přidáme –i, v ženském –e, -i, nebo –uri a ve středním také –e, -i, -uri.

<i>domn</i>	<i>pán</i>	<i>domni</i>	<i>pánové</i>
<i>frate</i>	<i>bratr</i>	<i>frați</i>	<i>bratři</i>
<i>casă</i>	<i>dům</i>	<i>case</i>	<i>domy</i>
<i>lingură</i>	<i>lžice</i>	<i>lingure</i>	<i>lžice</i>
<i>drum</i>	<i>cesta</i>	<i>drumuri</i>	<i>cesty</i>
<i>loc</i>	<i>místo</i>	<i>locuri</i>	<i>místa</i>

Kategorie určení je vyjádřena členem, neurčitá podstatná jména mají člen un pro mužský a střední rod, o pro ženský rod. Určitý člen se vyjadřuje přidáním –ul/-l pro mužský a střední rod a změnou ă→a pro ženský rod. Určitý plurál dále přibírá –i pro mužský rod a –le pro ženský a střední rod.

chlapec: un baiat, baiatul, baieti, baietii

dívka: o fată, fata, fete, fetele

vesnice: un sat, satul, sate, satele

Toto je nejčastější paradigma pro typické koncovky, existují však také výjimky, například netypická koncovka –ea (o cafea, cafeaua, cafele, cafelele), a další.

Podstatná jména v neurčitém tvaru mají stejný tvar ve všech 4 pádech a skloňuje se pouze člen (un, unui, unui, un; o, unei, unei, o). Podstatná jména v určitém tvaru mají o něco složitější flexi, nominativ a akusativ mají shodný tvar, genitiv a dativ mají odlišný, ale spolu shodný tvar.

Sg.Nom.Ak.	domnul	fratele	casa	satul
Sg.Gen.Dat.	domnului	fratelui	casei	satului
Pl.Nom.Ak.	domnii	frații	casele	satele
Pl.Gen.Dat.	domnilor	fraților	caselor	satelor
	(pán-m.)	(bratr-m.)	(dům-f.)	(vesnice-n.)

Zvláštní kapitolu tvoří vokativ (5. pád), který se samozřejmě tvoří pouze u slov, která ho sémanticky umožňují. V mužském rodě přidáváme –e nebo –le (Ioane- Jane! Domnule-Pane!), v ženském rodě –o, nebo tvar shodný s neurčitým tvarem v 1. pádě (Marie, Mario-Marie!)

1.2.2. Přídavné jméno

V rumunštině rozlišujeme přídavná jména neměnná (např. gata-hotový, asemenea-takový, gri-šedý) přídavná jména s jedním zakončením pro jednotné a s jedním zakončením pro množné číslo (mare, mari-velký; dulce, dulci-sladký) a přídavná jména se dvěma zakončeními pro jednotné číslo a se dvěma pro množné číslo (alb, albă, albi, albe-bílý; bun, bună, buni, bune-dobry). Existuje také několik přídavných jmen nepravidelných (roșu, roșie, roșii-červený; nou, nouă, noi, noi-nový).

Přídavné jméno může stát buď před podstatným jménem nebo za ním, tato pozice ovlivňuje způsob jeho skloňování. Ve spojení s neurčitým podstatným jménem skloňujeme pouze člen, podobně jako při spojení neurčitý člen + podstatné jméno, pouze dbáme na to, aby přídavné jméno odpovídalo rodem a číslem, například:

Sg.Nom.Ak.	un prieten sincer
Sg.Gen.Dat.	unui prieten sincer
Pl.Nom.Ak.	(niște) prieteni sinceri
Pl.Gen.Dat.	(unor) prieteni sinceri

Ve spojení s podstatným jménem s určitým členem se přídavné jméno chová podobně. Změna nastává, pakliže přídavné jméno podstatné jméno předchází. Potom přejímá koncovky podstatného jména, i v čísle i v členu. Například:

micul sat, micului sat, micile sate, micilor sate

Stupňování přídavných jmen se tvoří pomocí příslovce mai (více). Třetí stupeň se tvoří pomocí tzv. adjektivního členu (cel, cea, cei, cele). Například:

scump (drahý) - mai scump – cel mai scump
buni (dobří) – mai buni – cei mai buni

Na tomto místě je vhodné vysvětlit, co je to vlastně adjektivní člen. Adjektivní člen cel, cea, cei, cele slouží ke zdůraznění přídavného jména. Ve třetím stupni přídavného jména bychom očekávali určitý člen, ten však nemůže v rumunštině přídavné jméno předcházet. A

tak má rumunština vlastní prostředky k vyjádření. Adjektivní člen se také používá v prvním stupni, opět ke zdůraznění: *vecinul cel bun* (ten dobrý soused). V tomto použití má často navíc funkci odlišovací (očekáváme, že existuje také špatný soused), jindy jej použijeme ve zvolacích a emfatických větách. V obou případech (zdůraznění i třetí stupeň) bychom tedy ve zbylých románských jazycích použili určitý člen.

1.2.3. Zájmeno

Osobní zájmena jsou buď přízvučná nebo nepřízvučná. Nepřízvučná zájmena mohou stát pouze ve spojení se slovesem, a to ve funkci předmětu. Předmět může být ještě posílen přízvučným zájmenem. Avšak varianta sloveso + přízvučné zájmeno v předmětu je špatná. Gramaticky máme tedy tyto možnosti jako vyjádřit větu *Viděl jsem ho, nicméně ne všechny* jsou správně:

L-am văzut	správně
L-am văzut pe el	správně
Am văzut pe el	špatně

Jedná se o poměrně typický jev v románských jazycích, druhá varianta (i přízvučné i nepřízvučné zájmeno v předmětu) je pro Čecha překvapivě častá. Nejsnazší vysvětlení je takové, že první zájmeno je jen „oznamovatelem“ toho, že přijde předmět a teprve potom mluvčí specifikuje o koho jde (vlastní jméno apod.) Je to pochopitelné v jazyce, jehož flexe se čím dál tím více redukuje, a ve srovnání s latinou je již nyní omezena na nutné minimum.

Osobní zájmena v nominativu (tedy pouze přízvučná) jsou: *eu* (já), *tu* (ty), *el* (on), *ea* (ona), *noi* (my), *voi* (vy), *ei* (oni), *ele* (ony). Genitivní tvary jsou pouze ve třetí osobě a jsou snadno odvoditelné od tvaru členů. Dativní tvary (přízvučné) jsou následující: *mie*, *ție*, *lui*, *ei*, *nouă*, *vouă*, *lor*, *lor*. Akusativní tvary (přízvučné) jsou: *pe mine*, *pe tine*, *pe el*, *pe ea*, *pe noi*, *pe voi*, *pe ei*, *pe ele*. Oslovujeme, voláme pouze druhou osobu a to tvarem nominativu. Nepřízvučná zájmena v dativu jsou: *î mi/mi*, *î ți/ți*, *î i/i*, *î i/i*, *ne/ni*, *vă/vi*, *le/li*, *le/li*. Nepřízvučná zájmena v akusativu jsou: *mă*, *te*, *î l/l*, *o*, *ne*, *vă*, *î i/i*, *le*.

Zájmena přivlastňovací mají kromě třetí osoby množného čísla odlišné tvary pro rod a číslo: *meu/mea/mei/mele*, *tău/ta/tăi/tale*, *său/sa/săi/sale*, *nostru/noastră/noștri/noastre*, *vostru/voastră/voștri/voastre*, *lor*. Přivlastňovací zájmena stojí za podstatným jménem s určitým členem (trenul nostru- náš vlak).

Zájmena ukazovací nemají svoje pevné funkce tak jako v jiných románských jazycích, nejpoužívanější jsou *acest/această/acești/aceste* pro bližší předměty a *acel/acea/acei/acele* pro vzdálenější předměty. Mohou stát před podstatným jménem i za ním.

Nejčastější tázací zájmena jsou: *cine* (kdo), *ce* (co), *care* (který), *ce fel de* (jaký), *cî t* (kolik). *Ce* a *ce fel de* jsou tvary nesklonné, ostatní tvary se skloňují.

<i>Ce vezi?</i>	<i>Co vidíš?</i>
<i>Pe cine vezi?</i>	<i>Koho vidíš?</i>

Vztažná zájmena jsou v podstatě stejná jako zájmena tázací, pouze mohou existovat odchylky v pádech.

Z mnoha neurčitých zájmen vyberme ta nejpoužívanější: *ceva* (něco), *cineva* (někdo), *vreun* (některý), *mult* (mnoho), *puțin* (málo), *destul* (dost). Zájmeno *o tot, toată* (celý, každý, všechny) stojí před podstatným jménem, které má určitý člen.

1.2.4. Číslovky

Základní číslovky jsou následující:

1	un, o	13	treisprezece	40	patruzeci
2	doi, două	14	paisprezece	50	cincizeci
3	trei	15	cincisprezece	60	șaizeci
4	patru	16	șaisprezece	70	șaptezeci
5	cinci	17	șaptesprezece	80	optzeci
6	șase	18	optsprezece	90	nouăzeci
7	șapte	19	nouăsprezece	100	o sută
8	opt	20	douăzeci	101	o sută unu
9	nouă	21	douăzeci și unu	102	o sută doi
10	zeci	22	douăzeci și doi	200	două sute
11	unsprezece	30	treizeci		
12	doisprezece	31	treizeci și unu		

Vzhledem k délce číslovek od 11 do 19 se v hovoru běžně používá zkrácených variant: unșpe, doișpe,...

Řadové číslovky se tvoří a) pro mužský rod předsazením al a koncovkou -lea (ai doilea, al treilea,...) s výjimkou číslovky primul (první) b) pro ženský rod předsazením a koncovkou -a (a doua, a treia, a patra,...) opět s výjimkou číslovky prima (první).

Základní zlomky jsou: un sfert (čtvrtina), o jumătate (polovina), o treime (třetina), o cincime (pětina),...

1.2.5. Sloveso

Rumunská slovesa můžeme rozdělit na pravidelná, která dále dělíme do čtyř tříd, a nepravidelná, kterých je poměrně dost, ale já zmíním pouze a fi (být), a avea (mít). Z časů se používají aktivně: přítomný čas, budoucí čas, minulý čas složený, imperfektum; ze způsobů potom subjunktiv (přítomný a minulý), kondicionál (přítomný a minulý) a imperativ. Čtyři slovesné tvary sice existují, ale prakticky se nepoužívají, a proto je dále již nebudu uvádět. Jsou to: minulý čas jednoduchý, předminulý čas, druhý budoucí čas a neurčitý způsob minulý. Lze se s nimi setkat například v krásné literatuře.

Jak jsme již naznačili, pravidelná slovesa můžeme rozdělit do čtyř kategorií, a to podle zakončení infinitivu (-a, -ea, -e, -i). Z románských jazyků rumunština snad nejvěrněji odráží latinské časování.

	a aduna (shromáždit)	a tăcea (mlčet)	a face (dělat)	a fugi (utíkat)
Přít.čas	adun	tac	fac	fug
	aduni	taci	faci	fugi
	adună	tace	face	fuge
	adunăm	tăcem	facem	fugim
	adunați	tăceți	faceți	fugiți
	adună	tac	fac	fug
Impf.	adunam	tăceam	faceam	fugeam
	adunai	tăceai	faceai	fugeai
	aduna	tăcea	facea	fugea
	adunam	tăceam	faceam	fugeam
	adunați	tăceți	faceți	fugeați
	adunau	tăceau	faceau	fugeau
Subj.	să adun	să tac	să fac	să fug
	să aduni	să taci	să faci	să fugi

să adune	să taca	să faca	să fuga
să adunăm	să tăcem	să facem	să fugim
să adunați	să tăceți	să faceți	să fugiți
să adune	să tacă	să facă	să fugă

Z nepravidelných sloves uvedu pouze časování sloves a fi a a avea.

	a fi	a avea
Přít.čas	sî nt	am
	ești	ai
	este	are
	sî ntem	avem
	sî nteți	aveți
	sî nt	au
Impf.	eram	aveam
	erai	aveai
	era	avea
	eram	aveam
	erați	aveați
	erau	aveau
Subj.	să fiu	să am
	să fii	să ai
	să fie	să aibă
	să fim	să avem
	să fiți	să aveți
	să fie	să aibă

Minulý čas složený se tvoří pomocí tvaru slovesa a avea a minulého přičestí.

Am		adunat
Ai		tăcut
A	+	făcut
Am		fugit
Ați		avut (od slovesa a avea)
Au		fost (od slovesa a fi)

Budoucí čas se tvoří pomocí tvaru slovesa a vrea (chtít) a infinitivu.

Voi		aduna
Vei		tacea
Va	+	face
Vom		fugi
Veți		avea
Vor		fi

Minulý subjunktiv se tvoří složením să fi + minulé přičestí a je ve všech osobách stejný, například să fi adunat, să fi tăcut, să fi făcut,...

Podmiňovací způsob se tvoří takto:

Aș		aduna
Ai		tăcea
Ar	+	face
Am		fugi
Ați		avea
Ar		fi

Podmiňovací způsob minulý se tvoří takto:

Aș fi		adunat
Ai fi		tăcut
Ar fi	+	făcut
Am fi		fugit
Ați fi		avut
Ar fi		fost

Důležitou poznámkou k přítomnému času pravidelných sloves jsou tyto hláskové změny:

Velká skupina sloves v 1. třídě rozšiřuje v některých tvarech svůj kmen o slabiku –ez. Příkladem je sloveso a lucra (pracovat): lucrez, lucrezi, lucrează, lucrăm, lucrați, lucrează; v subjunktivu: să lucrez, să lucrezi, să lucreze, să lucrăm, să lucrați, să lucreze.

Některá slovesa 4. třídy rozšiřují v těch samých osobách kmen o slabiku –esc. Je to například sloveso a citi (číst), které se v přítomnosti časuje: citesc, citești, citește, citim, citiți, citesc a v subjunktivu: să citesc, să citești, să citească, să citim, să citiți, să citească.

V dalších tvarech (imperfektum apod.) se tato nepravidelnost neprojevuje.

Některá slovesa mají nepravidelné přičestí, zakončené –s nebo –t, –pt, například: a spune (říci) – spus, a merge (jít) – mers, a duce (vést) – dus, a zice (říci) – zis, a rupe (lámat) – rupt,....

Slovesa zvrtná se vyskytují buď se třetím pádem zájmena nebo se čtvrtým pádem zájmena.

Příkladem zvrtného slovesa se třetím pádem osobního zájmena je sloveso a-și aminti (vzpomínat si), v nesložených tvarech jej předchází î mi, î ți, î și, ne, vă, î și; ve složených tvarech jej potom předchází mi, ți, și, ne, v, și, která se spojují s tvarem pomocného slovesa přes pomlčku: mi-am amintit (vzpomněl jsem si).

Příkladem zvrtného slovesa se čtvrtým pádem zájmena je a se bucura (radovat se). Před nesložené tvary dáváme: mă, te, se, ne, vă, se (například mă bucur – raduji se), před složené tvary dáváme m, te, s, ne, v, s a opět spojujeme s pomocným slovesem přes pomlčku (s-a bucurat – radoval se).

Trpný rod se tvoří z tvaru slovesa a fi (být) a z přičestí minulého významového slovesa. Toto přičestí se mění podle rodu a čísla, podobně jako přídavné jméno. Například: byl jsem hledán – am fost căutat, -tă. Vlivem slovanských jazyků rumunština také často užívá k vyjádření trpného děje vazeb se zvrtným slovesem. Například: kukuřice se mele – porumbul se macină.

V rumunštině existuje poměrně dost sloves neosobních, tedy těch, která se vyskytují pouze ve třetí osobě jednotného čísla, například: plouă (prší), trage (tahne), ale také se cuvine (sluší se, patří se) nebo î mi place (líbí se mi) a mnoho, mnoho dalších.

K použití různých časů a způsobů jen několik poznámek:

Subjunktiv se užívá ve velké míře, ve větách účelových, pracích, časových orientovaných do budoucna apod., často však také tam, kde čeština užívá infinitiv. Obecným balkánským jevem je absence infinitivu, jak je však patrné z přehledů, které jsem uvedla,

rumunština infinitiv má (a aduna, a avea,...), pouze jej používá minimálně, a často jej nahrazuje právě subjunktivem.

Poněkud překvapivě v rámci románských jazyků stojí v podmínkových větách podmiňovací způsob ve větě hlavní i ve větě vedlejší. V minulých podmínkových větách užívá hovorová rumunština místo minulého podmiňovacího způsobu imperfektum (což je naopak běžné ve španělštině, italštině,...)

Jak jsem již naznačila, z minulých časů se používá aktivně pouze minulý čas složený (pro činnosti a časově blíže specifikované děje) a imperfektum (pro okolnosti a časově nespecifikované děje, případně děje velmi dávné). Minulý čas jednoduchý se v mluveném jazyce nepoužívá, v literatuře a v tisku minimálně. Jeho tvoření je velmi složité a velmi nepravidelné.

1.2.6. Příslovce

Nejčastější příslovce jsou: mult (velmi), mai (více), da (ano), nu (ne), așa (tak), aici (tady), acolo (tam), acum (teď), î ncă (ještě), niciodată (nikdy), deseori (často), ieri (včera), aproape (blízko), departe (daleko), î mpreună (spolu), bine (dobře), rău (špatně),...

Příslovce nemají žádný jednotný způsob odvození od přídavných jmen, mnoho z nich se tvoří lexikálně (jak je vidět z výčtu v prvním odstavci), některá se shodují s tvarem přídavného jména (například î ncet – pomalý, pomalu; frumos – krásný, krásně). Přídavná jména zakončená na –esc tvoří příslovce na –ește (românește).

Příslovce se stupňují stejně jako přídavná jména: bine (dobře), mai bine (lépe), cel mai bine (nejlépe).

1.2.7. Spojky

Nejčastější spojky souřadící jsou: și (a), nu numai ...ci și (nejen, nýbrž také), nici...nici (ani, ani), dar (ale), cu toate acestea (přesto), sau...sau/ fie...fie (buď, anebo), deci/ pentru aceea (proto).

Nejčastější spojky podřadící jsou: că (že), cî nd (když), dacă (jestliže), pentru că (protože).

1.2.8. Předložky

Rumunské předložky se pojí buď s genitivem nebo s akusativem. Vzhledem k tomu, že podstatné jméno má stejný tvar pro nominativ/akusativ a pro genitiv/dativ, je tato informace poněkud zavádějící. Jedná se spíše o tradiční gramatickou poučku. Větší význam má pouze ve spojení předložka + zájmeno.

S genitivem se pojí pouze předložky místní (před, za, nad, pod, uvnitř, ...).

S akusativem se pojí například tyto předložky: către (k), cu (s), de (od), despre (o), din (z), dintre (mezi), după (po), fără (bez), î n (v), lî ngă (podél), pe (označuje 4.pád u životných), pentru (pro), peste (přes), spre (směrem k).

S genitivem se pojí například tyto předložky: dedesubtul (pod), î ndărătul (za), asupra (nad), î mprejurul (kolem), î naintea (před), dinapoia (za),...

1.2.9. Citoslovce

Stejně jako všechny ostatní balkánské jazyky je také rumunština velmi expresivní jazyk a tudíž užívá mnoha citoslovcí, například: uite (hele, podívej), vai (běda), aoleo (to je děs, hrůza), a samozřejmě typické balkánské haidem, haideti (kupředu, dál, šup, do toho,...).

1.3. Syntax

1.3.1. Pořádek slov

Základní pořádek slov je dán typem S-V-O; substantivum je následováno adjektivem a existuje systém přeložek (ne postpozic). Syntagmata většinou sdílejí pořadí s češtinou (číslovka předchází podstatné jméno, příslovce předchází přídavné jméno,...). Výjimku tvoří nominální syntagma (viz 1.3.2.).

Zajímavostí je tzv. předmětná reduplikace, kterou jsem vysvětlila u zájmen. Jedná se o v románských jazycích běžný jev, kdy předmět je zastoupen jak zájmenem ve třetím nebo čtvrtém pádě, tak samotným předmětem. Například: L-am văzut pe el (doslova: Jeho jsem viděl ho).

1.3.2. Nominální syntagma

Podstatné jméno většinou přídavné jméno předchází, ale může následovat i za ním (jak je tomu například v češtině). Stejně jako v ostatních románských jazycích závisí pořadí jednak částečně na libovůli mluvčího, jednak na skutečnosti, zda je přídavné jméno míněno jako přívlastek spíše specifikativní (pořadí je přídavné jméno + podstatné jméno) nebo explikativní (pořadí je pak podstatné jméno + přídavné jméno), vzhledem k charakteru přívlastků, které obecně převažují, je jasné, proč je učebnicemi rumunštiny zpočátku student nucen dávat přídavné jméno až na konec syntagmatu.

Ve spojení s přívlastňovacím zájmenem, stojí podstatné jméno na prvním místě (v určitém tvaru) . Ve spojení s ukazovacím zájmenem převládá pořadí ukazovací zájmeno + podstatné jméno.

1.4. Slovní zásoba

Rumunská slovní zásoba je typická svým slovanským charakterem, existuje o tom celá řada prací. Často se také mluví o tom, že rumunština je jazyk se slovanskou slovní zásobou a románskou gramatikou. Autoři se liší v odhadech, jaká část slovní zásoby je vlastně slovanská, čísla se pohybují od 20 % až k 50 %. Střízlivým odhadem bude pravda samozřejmě někde uprostřed.

<i>tî rg</i>	<i>trh</i>	<i>ploşnişă</i>	<i>ştănice</i>
<i>ştiucă</i>	<i>ştika</i>	<i>slănină</i>	<i>slanina</i>
<i>granişă</i>	<i>hranice</i>		

Uvedené skutečnosti nic nemění na tom, že i tak většina slovní zásoby má latinský původ.

Podobně jako v dalších jazycích na Balkáně, je i v rumunštině mnoho tureckých slov, například: *ciorapi* (punčochy), *dulap* (skříň),...

Novodobé výpůjčky se orientují především na francouzštinu, kromě jazykové blízkosti je to dáno i tradičně dobrými a blízkými rumunsko-francouzskými kulturními vztahy. Z angličtiny se přejímají spíše výrazy z oblasti IT a internetu.